

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. директора Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового
коледжу

(наказ від 30.08.2024 №60)

Валерій СОЛОДОВНИК

ПРОГРАМА
навчальної практики
ГРУНТОЗНАВСТВО

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма	Мисливське господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство

2024 рік

Укладач: КАЛЬЧЕНКО Олександр Юрійович, викладач Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового коледжу.

Редактор: ГРАЙВОРОНСЬКА Зоя Іванівна, методист Чугуєво –
Бабчанського лісового фахового коледжу

Програма складена на основі освітньо-професійної програми Мисливське господарство для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 205 Лісове господарство.

Розглянуто і схвалено цикловою комісією
спеціальності 205 Лісове господарство
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.

Протокол від 27.06.2024

Голова циклової комісії Надія ЛІТВІНОВА.

Погоджено методичною радою
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу
Протокол від 28.06.2024 №6

Пояснювальна записка.

Навчальна практика з дисципліни „Ґрунтознавство” завершує вивчення курсу дисципліни. На практиці студенти закріплюють знання, які отримали на лекціях і лабораторних заняттях. В період навчальної практики розширюються, поглиблюються і систематизуються знання, виробляються уміння і навички, необхідні для подальшої роботи на виробництві.

Навчальна практика проводиться в навчальному лісовому господарстві коледжу (лісовий розсадник), а також на об'єктах базового лісогосподарського підприємства.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми Мисливське господарство для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 205 Лісове господарство.

Після завершення навчальної практики студенти повинні вміти:

- досліджувати ґрунти у польових умовах;
- визначати певні типи ґрунтів;
- закладати ґрунтові розрізи, брати зразки ґрунту та ґрунтові моноліти;
- описувати морфологічні ознаки ґрунту, визначати реакцію ґрунтового розчину, проводити хімічний та фізико-механічний аналіз ґрунту;
- виготовляти планово-картографічну документацію;
- розробляти рекомендації по підвищенню ефективності використання ґрунтів на певних ділянках об'єктів лісового господарства.

Згідно із сучасними стандартами освіти у навчальній програмі практики передбачена самостійна робота студентів. Зміст завдань для самостійної роботи може бути змінений у межах виділених програмою годин. Всі зміни узгоджуються на засіданні циклової комісії.

Також, вивчення типів ґрунтів викладач може вибирати самостійно, залежно від місця знаходження коледжу.

За підсумками практики студенти здають викладачу звіт, який містить бланки опису ґрунтових розрізів (додаток 1), ґрунтову карту і картограму ділянки, що досліджується, пояснювальну записку до них, гербарій рослин - індикаторів в об'ємі встановленому викладачем.

В результаті навчальної практики студенти повинні **знати**:

- основні типи ґрунтів України та їх географічне поширення;
- склад, будову та властивості ґрунтів (механічний склад, структурність, водні, повітряні, теплові й хімічні властивості ґрунтів);
- основні процеси ґрунтоутворення;
- методи польового опису ґрунтів;
- сучасну класифікацію ґрунтів;
- принципи картографування ґрунтів і використання ґрунтових карт;
- способи відбору ґрунтових зразків для лабораторного аналізу;
- основи охорони та раціонального використання ґрунтів.

В результаті навчальної практики студенти повинні **вміти**:

- закладати й описувати ґрунтові розрізи та шурфи;
- визначати на місцевості горизонти ґрунтового профілю;
- проводити польове визначення механічного складу, забарвлення, структури, щільності ґрунту;
- користуватися ґрунтовими картами й легендами до них;
- відбирати ґрунтові зразки для лабораторних досліджень;
- вести польові щоденники та складати схеми розміщення ґрунтових об'єктів;
- давати агрономічну характеристику ґрунтів на основі польових досліджень;
- дотримуватись правил техніки безпеки під час польових робіт.

А також набути:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК9. Здатність організовувати діяльність з урахуванням вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці.

ЗК12. Здатність демонструвати базові знання з дисциплін фундаментальної та природничо-наукової підготовки, в обсязі, необхідному для освоєння професійних дисциплін й уміння їх використовувати в обраній професії.

Спеціальні компетентності (СК):

СК3. Здатність до об'єктивного оцінювання стану дерев, лісостанів, особливості їх росту, а також стану мисливських угідь.

СК5. Здатність до створення, вирощування та формування лісових насаджень, володіння методами природного відновлення лісів.

СК9. Здатність розуміти проектну документацію, зокрема описи, положення, інструкції та інші документи.

СК12. Здатність формувати екологічне мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля.

Результати навчання (РН):

РН1. Застосовувати базові гуманітарні, природничо-наукові та професійні знання для вирішення виробничих завдань лісгосподарської галузі. \

РН2. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.

РН3. Знаходити оптимальні рішення у професійній діяльності, аналізувати та впроваджувати результати лісівничих досліджень.

РН4. Застосовувати знання про процеси росту і розвитку лісостанів, знати сучасні теоретичні та практичні засади ведення лісового, мисливського господарств.

PH9. Вирішувати виробничі проблеми, що виникають у процесі професійної діяльності з технологічних, технічних, правових, екологічних, економічних аспектів залежно від зональних умов.

PH14. Спілкуватись державною та іноземною мовами, у тому числі з професійних питань.

Орієнтовний тематичний план

№ п / п днів	Назва змістовних модулів	Кількість годин		
		Всього	В тому числі	
			На практиці	Самост. робота
1 день	Продуктивна праця на об'єктах лісового господарства	8	7	1
2 день	Вивчення підзолистих, дерново – підзолистих та дернових ґрунтів	10	7	3
3 день	Вивчення підтипів сірих лісових ґрунтів	10	7	3
4 день	Вивчення підтипів чорноземів та ґрунтів річкових заплав	10	7	3
5 день	Складання карти ґрунтів та картограм. Камеральна робота	7	7	
	Всього:	45	35	10

Зміст.

Перший день практики.

Продуктивна праця на об'єктах лісового господарства, у дендропарку, на лісових розсадниках. Характер праці повинен відповідати навчальній меті предмета.

Завдання для самостійної роботи.

1. У щоденнику (зошиті) записати зміст виконаної роботи.
2. Повторити по підручнику тему: „Ґрунти Полісся”.

Другий день практики.

Вивчення підзолистих , дерново – підзолистих та дернових ґрунтів. Закладання ґрунтових розрізів. Польове дослідження ґрунтів: опис морфологічних ознак ґрунту, визначення рН ґрунту, вивчення рослин –

індикаторів, визначення генетичного типу ґрунту, взяття монолітів та зразків ґрунту.

Завдання для самостійної роботи.

1. У щоденнику записати зміст виконаної роботи.
2. Підготувати до оформлення гербарій рослин – індикаторів.
3. Повторити по підручнику тему: „Ґрунти Лісостепу”.

Третій день практики.

Вивчення підтипів сірих лісових ґрунтів: світло – сірих, сірих і темно – сірих лісових ґрунтів. Закладання ґрунтових розрізів, напіврозрізів, прикопок у типових умовах. Польове дослідження ґрунту : опис морфологічних ознак ґрунту, визначення реакції середовища ґрунту, вивчення рослин – індикаторів, визначення генетичного типу ґрунту та його підтипів, взяття монолітів та зразків ґрунту.

Завдання для самостійної роботи.

1. У щоденнику записати зміст виконаної роботи.
2. Підготувати гербарій рослин – індикаторів.
3. Повторити по підручнику тему : „ Ґрунти Степу”.
4. Повторити по підручнику тему : „ Ґрунти річкових заплав”.

Четвертий день практики.

Вивчення підтипів чорноземів та ґрунтів річкових заплав. Польове дослідження ґрунтів : закладання ґрунтових розрізів, напіврозрізів, прикопок. Опис морфологічних ознак ґрунтів. Визначення реакції середовища ґрунту. Визначення генетичного типу ґрунту та його підтипів. Взяття монолітів та зразків ґрунту. Вивчення рослин-індикаторів.

Завдання для самостійної роботи.

1. У щоденнику записати зміст виконаної роботи.
2. Підготувати гербарій рослин – індикаторів.
3. Оформити плани прив'язки ґрунтових розрізів, напіврозрізів та прикопок.
4. Повторити по підручнику методику складання ґрунтової карти і картограми.

П'ятий день практики.

Камеральна робота. Складання ґрунтової карти і картограми досліджуваних ділянок. Задача звіту і заліку.

Завдання для самостійної роботи.

1. Скласти ґрунтові карти і картограми.
2. Звіт з польового дослідження ґрунтів.

Додаток

Опис ґрунтового розрізу

Розріз № _____ Дата опису розрізу _____

1. Географічне положення розрізу (область, район, лісгосп, лісництво, квартал).
2. Географічна будова місцевості, рельєф, особливості мікрорельєфу.

3. Схематичний профіль, який показує положення розрізу по відношенню до рельєфу, геологічної будови місцевості.

4. Закипання від НСІ (глибина і характер).

5. Глибина розрізу

6-18. Заповнюється в таблицях

19. Повна-назва ґрунту

20. Рівень ґрунтових вод

21. Характеристика рослинності

дерева _____

підлісок _____

живе надґрунтове вкриття _____

22. Тип лісу

23. Стан ґрунту (ступінь ерозії каменистість пожарища, купинний рельєф та інші).

24. Застосування агротехнічних, лісгосподарських, меліоративних заходів.

25. Лісоростові властивості ґрунту.

Схем. мал	Глибина, см	Знак горизонту	Назва	Колір	Структура	Складіння	Назва новоутворення і механічний склад

Критерії оцінювання заліку

Форма контролю: зараховано / незараховано

«Зараховано» виставляється, якщо студент:

1. Виконав програму практики в повному обсязі.
2. Брав участь у польових роботах, дотримувався техніки безпеки.
3. Уміє:
 - закладати та описувати ґрунтовий розріз;
 - визначати морфологічні ознаки ґрунту;
 - характеризувати генетичні горизонти;
 - здійснювати відбір зразків.
4. Оформив звіт відповідно до вимог (наявні описи, таблиці, схеми, висновки).
5. Продемонстрував базові теоретичні знання з ґрунтознавства під час захисту звіту.

«Незараховано» виставляється, якщо студент:

- Не виконав програму практики або має значні пропуски без поважних причин;
- Не володіє основними практичними навичками;
- Не подав звіт або звіт оформлено з суттєвими порушеннями;
- Не може пояснити результати власних спостережень під час захисту.Начало формиКонец форми

Студенти, які отримали оцінку «НЕЗАРАХОВАНО», допускаються до повторного складання заліку після усунення недоліків та подання повного комплекту матеріалів практики.

Література

1. Іваницький С.М., Щирба Г.Р. Ґрунтознавство. – Тернопіль: ЗБРУЧ, 2005.
2. Назаренко І.І., Польчина С.М., Нікорич В.А. Ґрунтознавство. – Чернівці, 2003.
3. Гончаренко С.А. Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів. — К.: Вища школа, 2005. — 430 с.
4. Шкварук М.М., Делеменчук М.І. Ґрунтознавство.- К.: Урожай, 1965.
5. Лісовий кодекс України, 2006.
6. Крупський Ю.З., Фурдичко О.І. Ґрунтознавство: підручник. — К.: Урожай, 1993. — 335 с.

7. Назаренко І.І., Польчина С.М. Нікорич В.А. Грунтознавство: підручник, Чернівці, 2004, -400ст.
https://drive.google.com/drive/folders/1v_SeZk5cTdwGLDnccB1JnZtcJEusqbbl
8. Аріон О.В., Купач Т.Г., Дем'яненко С.О., Основи грунтознавства: навчально-методичний посібник, 2021 – 327с.
https://drive.google.com/drive/folders/1v_SeZk5cTdwGLDnccB1JnZtcJEusqbbl

Матеріали наукових журналів: Грунтознавство (Україна)

Інтернет-ресурси:

FAO Soils Portal — міжнародні матеріали з грунтознавства
(<https://www.fao.org/soils-portal>)
Геопортал ґрунтів України — сучасна інформація про ґрунтові ресурси
(<https://map.land.gov.ua/>)

Додаток 1.

Опис ґрунтового розрізу

Розріз № _____ Дата опису розрізу

1. Географічне положення розрізу (область, район, лісгосп, лісництво, квартал).

2. Географічна будова місцевості, рельєф, особливості мікрорельєфу.

3. Схематичний профіль, який показує положення розрізу по відношенню до рельєфу, геологічної будови місцевості

4. Закипання від НСІ (глибина

5. Глибина розрізу

Схематичний малюнок розрізу або мікромоделіт	Знак горизонту	Назва горизонту	Глибина залягання горизонту, см	Забарвлення горизонту	Механічний склад	Структура	Складення	Включення і новоутворення	Вологість	Реакція ґрунтового розчину (рН)	Характер переходу горизонтів	Додаткові відомості
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

19. Повна назва ґрунту _____

20. Рівень ґрунтових вод _____

21. Характеристика рослинності:
дерева _____

підлісок _____

живе надґрунтове вкриття _____

22. Тип лісу _____

23. Стан ґрунту (ступінь ерозії, каменистість, пожарища, купинний рельєф та інші).

24. Застосування агротехнічних, лісогосподарських, меліоративних заходів.

25. Лісоростові властивості ґрунту.

Підпис _____